טי־34) של דיוויזיה 7. הטנקים המצריים נמצאו בארבעה ריכוזים: 21 הסטלינים רוכזו בעורף קצהו הדרומי של מיתחם חטיבה 11 וכן בקצהו הצפוני; 17 טנקי טי־34 של חטיבה 16 (בצבא המצרי, בעיקבות הרוסים, נמצא גדוד־טנקים אורגאני בכל חטיבת חי״ר) מוקמו בסביבות ״הצר־מת״ (ולחצה של חטיבה 7 הדף את אלה מהם שלא הושמדו, דרומה); מאחור, סמוך לכפר־עין, נמצא ״מיגנן הנ״ט,״ שהיה אז אלמנט אופייני של ההיערכות ההגנתית הרוסית ובו, בתוך עמדות, 21 טנקי טי־34 של גדוד־הטנקים הדיוויזיוני.

טל ידע על קיומם של טנקים במערך המצרי, ואפילו שיער שׂ־מיספרם גדוד משהיה באמת. אבל מיקומם היה בלתי־ידוע, וניתן היה לצפות כי ינועו ויתמרנו במהלך הקרב.

ההיערכות המצרית בכללה היתה רחוקה עדיין מהשלמתה. המיתחמים המצריים כו־לם לא היו מחופרים, מבוצרים ומאורגנים היטב מראש, כאלה שבג׳יראדי. מאידך גר־אה, כי כבר בששת־הימים צוידו הכוחות המצריים שבחזית בכמות על־תיקנית של אמצעי־לחימה, וזאת בהשוואה לתיקני־הנשק הרוסיים, שהם כשלעצמם נדיבים ביותר.

כמו באום־כתף, היתה ההיערכות המצ־רית בפיתחת־רפיח מבוססת גם היא על יישום מוטעה ונעדר־דימיון של הדוקטרי־נה הרוסית. בעיקר קשה להבין היאך הגיחו המצרים כי הדיונות שמדרום אינן עבירות לכוח גדול.

מסתבר כי קצין־המטה הכביר של חטיבה 11 המצרית (קצין ה אג״מ), סבר אחרת. יום אחד לפני שפרצה המילחמה קיבל אישור ל־ע־רוך ניסוי־עבירות, עם נגמ״ש, להוכחת טענתו, אבל הדבר נעשה מאוחר מדי. כך, משרק עקף רפול את המיקוש ואת קצה מיתחמה של חטיבה 11, מצא עצמו ניצב כפני אגף פרוץ.

סנק בוער כאבוקה

תוכניתו של רפול קראה לחדירה ב־בכמה ראשים לתוך המרחב המצרי.

״כוח גרנית״ יחדור ראשון, ישלח את דן שומרון לאבטח כלפי דרום, ובאמצעות פלוגת־הסיור של חטיבה (בפיקודו של יגאל ופלוגת פטונים, יגשש למ־צוא את פינתו הדרומית של המערך המצרי, יתפוס אותה ויאפשר את עקיפת המיתחם על־ידי עיקר החטיבה.

לתוך המרחב עצמו יינוע אז גדוד הצנחנים־חרמ״ש של תל־צור, אשר מאחרי פלוגת פטונים אחת ובסיועה של פלוגה נוספת יעלה על ריכוזי הארטילריה. מימין יסתער ט. עם הנח״ל המוצנח ו׳גלול״, בעיקבות פלוגת פטונים אחרת, את המיתחמים המצריים כולם, מדרום לצפון.

החטיבה נערכה סמוך לגבול בצורת חי״ת: כוח־גרנית בראש, שדירת תל־צור משמאל, ושדירת־ט. מימין. מאחור נמצא הסמח״ט.

סמוך לשעה 08.45 של ה־5 ביוני חצה גרנית את הגבול. כעבור פחות משעה היה שומרון, עם ג׳יפי־התול״ר שלו — שכה יפליאו לפעול אחר־כך נגד טנקים מצריים במבואות קנטרה — ערוך לחסימה כלפי דרום, בעוד פלוגת הטנקים (של אמנון גלעדי) מתקרבת אל המיתחם המצרי.

כמה תותחי נ״ט מצריים פתחו לפתע, כ־בת־אחת, כאש יעילה. גלעדי וחטעי־קשר שלו נחרגו במקום. הטנק הפגוע העלה עשן, ושי־מש אבוקת־ציון שפימנה את קצה המיתחם.

העובדה שהמ״פ נהרג גרמה היסוסים אצל ציוותי יחידתו, ואז הסתערו על המוצב המצרי יגאל עם סייריו. והשמידוהו לאחר קרב קצר.

גרנית האיץ ברפול לנצל את ההצלחה, אבל טל עצר בעדו, כי לא רצה שרפול יסתבך בקרב קודם שהובטחה לפחות הצלחת מיבקעו הראשון של גונן, בחאן־יונס. מלכתחילה רצה טל שההתקפה האוגדתית תהיה מדורגת.

אילו רכבו הצנחנים ברפיח על חמורים במקום זחל״מים היה זה היינו־הך

לבד ממיצוות הזהירות, הונחה גם על־ידי הכוונה למשוך את תשומת־ליבו של הפיקוד המצרי צפונה, דבר אשר יקל על רפול להגיע ללא הפרעה אל אגפו ועורפו של המערך.

מייד לכניסתה של החטיבה לרחיפה ממש, החלו מערכיה משתכשים, בעיקר מפני שפיד־רי־השליטה והתיאום בין הצנחנים לבין הטנ־קים לקו מיכתחילה.

רפול חייב היה לקיים את השליטה על גדוד הפטונים שלו בידיו כל העת, באורח אישי והדוק ביותר, כי זה היה גורם־העוצמה הראשי והמכריע שבחטיבתו. כיוון שהחליט — בצדק — לאגד סלוגות־טנקים עם שני גדו־די־החרמ״ש שלו, היה רפול צריך למסד מייד איגוד זה, על־ידי העברת השליטה על הטנקים המסופחים לתל־צור ולטיבי, כדי שיפעילום לפי צרכיהם שלהם (ובכפוף רק לאותם שיגויים שיכניס המח״ט עצמו, מראיית הקרב הכל־חטיבתי).

הצעדים ההכרחיים הללו לא נעשו. השלי־טה על הטנקים נשארה בידי המג״ד, ולמעשה

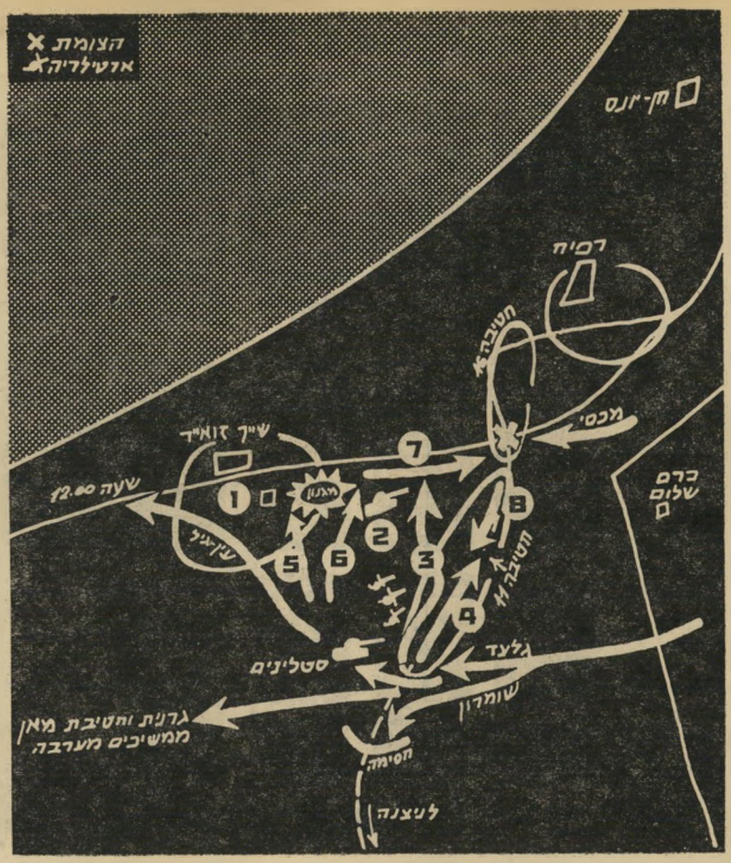

אל הצומת שדח־הקרב והמיבצע: (1) איזור המינהלות והמיפקדה של הדיוויזיה המצרית מס׳ 7. (2) ריכוז ח״סטאלינים״ הצפוני, **במקום מארבו לפלוגת דני. מקומו הקודם: מיזרחה. (3) תנועת פלוגתו של דני שני. סטה שמאלה ונכנס למארב ח״סטאלינים.״ (4) כוח טיבי נעצר ונותק בלב מיתחם חטיבה 11. (5) פלוגת עמוס עם כוח תל־צור. (6 כוחות מפוזרים של צנחנים, וביניהם המח״ט, רפול. (7) פלוגת הטנקים של עמוס מחלצת את רפול ואת דני. (8) התס־תערות האחרונה לחילוץ טיבי. זוהי תמונת הקרב כפי שחיה — לא כפי שתוכנן.**

במכתש־אש ראשונה נפגעו 3 פטונים, ואת יתרם חי־לץ דני בקושי רב, ומיקמם בתוך גיאיון. עמדתו זו אותרה על־ידי מרגמות מצריות שירו עליו ללא־הרף, ולפניו נמצאו עוד תותחי נ״ט וגם כמה טנקי טי־34.

כיוון שחמקה ממנו כשנית פלוגת־הטנקים שאמורה היתה לסייע, המשיך ט. את המיל־חמה לבדו, בתוך מיתחמה של חטיבה 11, כמו בג׳יראדי, גם כאן שבו המצרים לעשתונותיהם — ולנישקם — משאך חילפו הטנקים. עד־מהרה הפך הקרב סידרת־התנגשויות זעירות, כאשר זחל״מי צנחנים נפגעים, נתקעים או נעצרים, ואנשיהם יורדים ונלחמים על נפשם, כשהם מו־קפים חיילים מצריים.

איכשהו עלה, לבסוף, בידי הגדוד לרכז את נפגעיו — ביניהם המג״ד, שנפצע — ולהיערך להגנה, כשהוא מנותק משאר החטיבה ומצוי בליבו של מיתחם מצרי. חידוש ההתקפה בלא טנקים לא בא כלל בחשבון. כך גם חילוץ־עצמי. רק בשעה 19.30 התחבר לגדוד־טנקים שבא מצפון, ונחלץ מניתוקו.

פלוגת־הטנקים הרביעית של אורי, בסיקודו של עמוס, נעה עם המג״ד לפני תל־צור. עד־מהרה חזר אסי־פור המוכר על עצמו: הטנקים רצו קדימה, והצנחנים זחלו איכשהו הרחק מאחריהם. במרוצתם החטיאו הטנ־קים — ובעיקבותיהם גם צנחניו של תל־צור — את ריכוזי הארטילריה העיקריים של המצרים, שהיו יעדם, ואיגפום ממערב. אבל פעולות הארטילריה המצרית שוב־שה כבר על־ידי עצם הופעת הכוחות בעורפה.

״סמוך על רפול״

מוך ילכביש רפיח—אל־עריש נתקלה, פלוגתו של עמוס ב״מיגנן הנ״ט״ שלצד כפר־שין, ובו טנקים

לכל זחל״ם נדחסו חיילים רבים מכפי שהוא מסוגל לשאת ביציאה לקרב

טי־34 חפורים. עד שעמדו הפטונים והחלו מנהלים קרב־אש, הגיעו עדיהם זחל״מי תל־צור שלא נפגעו — 7 מתוך 24. הם נכנסו יחד לתוך כפר־שין ושם הושמדו, על־ידי אותו טי־34 עצמו, גם הטנק של עמוס וגם זחל״מו של מ״פ־הצנחנים הנילוזה, גיורא איתן, בן־אחיו של המח״ט. מילותיו האחרונות של גיורא היו: ״אנחנו נגצח, סמוך על רפול.״

(המשך בעמוד 34)

במקום שקיבל מישהו עיטור של גבורה - יש לחפש את המחדל שיצר את הצורך במעשה החרי־ג

עברה במחירות, כצפוי ובאורח בלתי־נמנע, ל־כל אחד ממפקדי הפלוגות.

למרבית המזל היו כולם אנשי־מיקצוע טובים ואמי־צים, וכך גם פקודיהם — הגדוד כולו נחשב כגדוד מוב־חר — אבל הלחימה, כיוון שהתפוררה והוכרעה בפועל בסידרת קרבות פרטיים של פלוגות־הטנקים, היתה עשי־רה מדי במשברים שעל־חוט־השערה.

מבחינת הפעלת כוחות בלחימה, יש לראות קרב זה כשיעור מרוכז של כללי ״לא־תעשה.״ אין ספק, כי איש היו מפקדי הצנחנים מאומ־נים ללחום גם כחרמ״ש, שהיא צורת־הלחימה הרגילה והנפוצה ביותר של חיל־רגלים בעידן זה, היינו רואים אצלם שליטה טאקטית הדוקה אשר כל שיריונר, גם כינוני ומטה, מפעיל או־תה, בדרגים אלה, כדבר המובן־מאליו.

בסופו של דבר, ניצלו הצנחנים בעיקר מכוח איכותם ורוח־הלחימה הרמה שלהם, ותודות לכמה מעשי־גבורה בולטים. אבל מן הבריטים למדנו, כי במקום שקיבל מישהו צלב־ויקטוריה, חיפשו גם את המחדל או השגיאה שיצרו את הצורך במעשים חריגים.

איבדו את הצנחנים

שששמע מג״ד הפטונים, אורי, עוד ליד הגבול, כי פלוגת־הטנקים המובילה (של גלעדי) נקלעה ל־צרה, שלח לתיגבורה את פלוגתו של שלום עין־גיל. מ״פ צעיר זה היה טנקיסט נמרץ, דבק במסורת של ״אם אתה בספק — תקוף!״ כיוון שראה כי פלוגתו של גלעדי עומדת במקומה, הסתער מייד על המיתחם שלפניו, חתכו לרוחבו וחפיץ כל מה שמולו לכל רוח.

עין־גיל אמור היה לנוע לפני גדודו של ט., אבל עכירותם של הטנקים בחולות עלתה בהרבה על זו של הזחל״מים. עין־גיל, ככל שאר רעיו, לא טרח כלל לברר חי־כן נמצאים הצנחנים, לא נטרד יתר־עד־המידה מהעדר שיתוף־הפעולה עימם, והמשיך בהתקדמו־תו מערבה.

קצין־האג״מ המצרי של חטיבה 11, שככל הנראה ניהל את לחימתה בעצמו, נטל אז ג׳ים והניע את קבוצת הסטלינים הדרומית לעמדות־איגוף כלפי פלוגת ה־פטונים המתקדמת. עין־גיל הבחין בתימ־רון, איגף את האיגוף והשמיד את כל קבו־צת הסטלינים. אבל עד שפנה כה־וכה איבד עין־גיל כליל את הצפון — ואת הצנחנים.

ובכן, סידר את פלוגתו ופנה שוב מער־בה, לחפש את האוייב. אבל איגופו היה עמוק מדי וכך מצא עצמו, בשעה 12.00 לערך, הרחק מאחרי המערך המצרי כולו, מערבה לשייך־זואייד. שם עמד זמן ממו־שך ולא עשה דבר, עד שהצטרף לחטיבה 7, ופלוגתו היוותה את עיקר כוח הפטונים שביצע את הפריצה השנייה בג׳יראדי.

ספיתי של עין־גיל (שאיבד, זמ־נית, גם את הקשר עם גדודו) חו־תירה בידי רפול מ חצ י ת בקבר מכוח־הטנקים שלו. גם פלוגת גל־עדי, לאחר שנהרג מפקדה נש־ארה, משום־מה, במקומה, לא נטלה עוד כל חלק בקרב, ושבה אל גדו־דה רק בשדה־התעופה של אל־עריש, בבוקר יום המחרת.

במקום פלוגתו של עין־גיל, קידם עתה אורי אל ט. את פלוגת־הפטונים של סרן דני (סגן־אלוף דני שני, נהרג באחד ממעו־זי התעלה, במילחמת־ההתשה). שוב מיהרו הטנקים הרבה לפני הזחל״מים שקירטעו ב־חול, ותוך דקות ספורות איבדו את הקשר עימם. דני פנה, אומנם, צפונה, כשהוא מקפל לפניו חלק מדרום המיתחם של חטיבה 11, אבל עד־מהרה נמשך לטפל ב־אוייב שמשמאלו, סטה מן הציר, איבד את הצנחנים — ומצא עצמו במארב שער־כה לו קבוצת הסטלינים הצפונית.